

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 17 ΜΑΪΟΥ 2010
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο:

- α. της Ιερής Συμμαχίας
- β. της Συνθήκης της Λωζάννης
- γ. της Δίκης της Νυρεμβέργης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην έξωση του Όθωνα.
- β. Η δικτατορία του Μεταξά της 4^{ης} Αυγούστου 1936 κατέλυσε τους δημοκρατικούς θεσμούς της χώρας.
- γ. Η Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας την 1^η Ιανουαρίου 1991.
- δ. Η Τουρκική εισβολή στην Κύπρο ξεκίνησε στις 20 Ιουλίου 1974.
- ε. Ο φιλελευθερισμός, ως πολιτική και οικονομική θεωρία, είχε ως κύριο εκφραστή του τον Νίτσε.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία του 19ου αιώνα ολοκλήρωσε τη διείσδυση του δυτικού ανθρώπου στον εξωευρωπαϊκό κόσμο;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκπαιδευτική και οικονομική πολιτική του Χαρίλαου Τρικούπη μέχρι την παραίτησή του από την πρωθυπουργία.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική, κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Σε σχέση με τη βιομηχανία, η εγκατάσταση μεγάλου αριθμού προσφύγων στα κυριότερα αστικά κέντρα σήμαινε την προσφορά άφθονης φτηνής εργασίας και επιχειρηματικού δυναμικού τη στιγμή που εισέρρεαν στη χώρα μαζικά νέα ξένα κεφάλαια με τη μορφή κρατικών δανείων, διεθνούς βοήθειας για τους πρόσφυγες, ιδιωτικών επενδύσεων για την κατασκευή δημοσίων έργων κλπ. [...] Στο διάστημα 1923-1939 η βιομηχανική παραγωγή διπλασίασε την υποδύναμη και την αξία της και τριπλασίασε τον όγκο της. Στη δεκαετία 1928-38 η ηλεκτρική παραγωγή τετραπλασιάστηκε και στην ίδια περίοδο, σύμφωνα με τις στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών, η Ελλάδα σημείωσε την υψηλότερη αύξηση βιομηχανικής παραγωγής (65%) μετά τη Σοβιετική Ένωση και την Ιαπωνία».

Ν. Μουζέλης, Οικονομία και Κράτος την εποχή του Βενιζέλου, στο: *Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του*, Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 9-10.

[Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του].

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄**Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928)**

«Το νέο εκπαιδευτικό σύστημα εκφράζει μια διαφορετική από την προηγούμενη φιλοσοφία και στηρίζεται τόσο σε δομικές μεταβολές (το τετράχρονο δημοτικό - το “*σχολείο του λαού*”- έγινε εξαχρονο, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο μάθημα των Νέων Ελληνικών, ενισχύθηκε η διδασκαλία της δημοτικής και αναβαθμίστηκε ο επαγγελματικός κλάδος στη δεύτερη βαθμίδα) όσο και σε λειτουργικές καινοτομίες (προαιρετικά μαθήματα στο Γυμνάσιο, έγκριση πολλών διδακτικών βιβλίων κατά τάξη και μάθημα, “απογεύματα ελεύθερας εργασίας” στα σχολεία).

Αλέξης Δημαράς, «Παιδεία. Συντηρητική αντεπίθεση», στο τεύχος με τίτλο «Η Ελλάδα τον 20ό αιώνα (1920-1930)», *Η Καθημερινή*, *Επτά Ημέρες*, 31-10-1999, σ. 29.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στο έγκλημα της γενοκτονίας των Εβραίων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄****Μαρτυρία Ελληνίδας Εβραίας που επέζησε από το στρατόπεδο του Μπίρκεναου**

«Απ’ αυτή τη στιγμή, η ζωή μου στο στρατόπεδο ανοίγει για μένα μιαν άβυσσο στην ανθρώπινη ψυχή, και θα μου αποκαλύψει τον άνθρωπο τελείως γυμνό, όπως φαίνεται να είναι από τη φύση του. Ένα μίγμα καλού και κακού... Το κουδούνι στις 4.30 το πρωί και συγχρόνως τα λουριά... που μας χτύπαγαν αλύπητα τα κορμιά μας, ήταν το καθημερινό πρωινό μας εγερτήριο. Ένα πρόγραμμα αλάνθαστο χωρίς αλλαγή... Αφού γινόταν το προσκλητήριο έξω μάς μοίραζαν για πρωινό ένα σκέτο καφέ, σ’ ένα κύπελο παλιό που ήταν ένα σκουριασμένο στρατιωτικό σκεύος, από το οποίο πίναμε ανά πέντε ένα αχνιστό νερόζουμο μία μία με τη σειρά μας... Κι ενώ οι θάλαμοι των αερίων δούλευαν συνέχεια και βγάζαν φωτιές και καπνούς, κατάδικοι βιρτουόζοι¹ προερχόμενοι από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης και της Ρωσίας με τα βιολιά τους “Στραντιβάριους” και “Αμάτι” που είχαν κουβαλήσει μαζί τους σ’ αυτό το παραπλανημένο τους ταξίδι, είχαν διαταγή σαν “Κομάντο Ορχήστρας” να μας παίζουν Μότσαρτ ή στρατιωτικά εμβατήρια. Τα πόδια ολονών μας έπρεπε να βαδίζουν στο ρυθμό της μουσικής, ενώ αντίθετα τα χέρια μας παραμένουν ακίνητα καρφωμένα επάνω στο σώμα...».

Μπέρρυ Ναχμία, *Κρανγή για το αύριο*, Αθήνα: Κάκτος, 1989, σσ. 87-88.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄**Η τύχη των Εβραίων της Θεσσαλονίκης**

«...Το Σάββατο, 14 Μαρτίου του 1943 [...], 2.800 άτομα περίπου συνελήφθησαν και την επόμενη ημέρα εκτοπίστηκαν με τρένο στην Πολωνία, στοιβαγμένοι σε βαγόνια μεταφοράς ζώων, υπό αθλιότατες συνθήκες. Οι ναζί κατέτρεχαν κυρίως τα μικρά παιδιά, αφού ο σχεδιασμός τους προέβλεπε να εμποδιστεί η συνέχεια του εβραϊκού λαού. Είναι γνωστές, από περιγραφές των ελάχιστων επιζώντων, οι εικόνες των υπερπλήρων βαγονιών, με 70-75 άτομα το καθένα, χωρίς καν χώρο να καθίσουν, με ένα βαρέλι νερό για τη διαδρομή και ένα για τις φυσικές τους ανάγκες, και όλ’ αυτά για ταξίδι που διαρκούσε τουλάχιστον τέσσερις ημέρες. Πολλοί πέθαναν στη διαδρομή και τα πτώματα απλώς πετάγονται στην άκρη της γραμμής, όποτε υπήρχε στάση. Οι Έλληνες σιδηροδρομικοί υπάλληλοι ταραχτήκαν από τα όσα είδαν, και φήμες για εξόντωση των Εβραίων άρχισαν να διαρρέουν...».

Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο της Ελλάδας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων*, Αθήνα 2006, σ. 46.

¹ βιρτουόζοι: δεξιότητες στη μουσική, εδώ βιολιστές

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Ιερή Συμμαχία: Μετά τη μάχη στο Βατερλό «οι νικήτριες ευρωπαϊκές δυνάμεις... σύντομα υπερίσχυσαν» (σχολικό βιβλίο, σελίδα 12). Προαιρετικά, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στον ορισμό και το λήμμα από το γλωσσάριο ειδικών όρων στη σελίδα 243.

β. Συνθήκη Λωζάννης: «Η Συνθήκη Ειρήνης... ορίστηκαν τα σύνορα» (σχολικό βιβλίο, σελίδα 88)

γ. Δίκη της Νυρεμβέργης: «Η πρόκληση και η διεξαγωγή... διάρκεια του πολέμου» (σχολικό βιβλίο, σελίδα 129)

ΘΕΜΑ Α2

α. Α β. Σ γ. Α δ. Σ ε. Α

ΘΕΜΑ Β1

«Η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία του 19^{ου} αιώνα... μάστιγες». (σχολικό βιβλίο, σελίδα 56)

ΘΕΜΑ Β2

«Ο Τρικούπης αύξησε επίσης τον αριθμό... στη Γαλλία». (σχολικό βιβλίο, σελίδα 61)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920 αξιοσημείωτες υπήρξαν οι εξελίξεις στο πεδίο της οικονομικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής της Ελλάδας. Συγκεκριμένα «είχε βελτιωθεί... (σχολικό βιβλίο σελίδα 102)... εγχώριας βιομηχανίας». Σύμφωνα με το Ν. Μουζέλη, η αστική αποκατάσταση των προσφύγων συνέλαβε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας με το φθινό εργατικό και επιχειρηματικό δυναμικό. Επιβοηθητικοί παράγοντες ακόμη ήταν η εισροή ξένων κεφαλαίων με τη μορφή κρατικών δανείων, εξωτερικής αρωγής για τους πρόσφυγες, ιδιωτικών επενδύσεων για την κατασκευή μεγάλων δημοσίων έργων. Συνεπώς θεωρείται εύκολος ο διπλασιασμός της βιομηχανικής παραγωγής, καθώς και ο τριπλασιασμός του όγκου της την περίοδο 1923-1939. Ειδικότερα, με βάση τις στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών, στην Ελλάδα της δεκαετίας 1928-1938 παρατηρήθηκε ραγδαία αύξηση της ηλεκτρικής παραγωγής καθώς και η τρίτη σε σειρά ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγής (65%) μετά τη Σοβιετική Ένωση και την Ιαπωνία. «Η αγροτική παραγωγή... (σελίδα 102) ... της Βόρειας Ελλάδας».

«Παράλληλα, προβλέφθηκαν... (σελίδα 102) ... οικονομική».

Όσον αφορά στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Βενιζέλου υιοθετείται μία νέα φιλοσοφία, που χαρακτηρίζεται από αλλαγές στη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως επισημαίνονται στο παράθεμα του Αλέξη Δημαρά. Πιο συγκεκριμένα, στο δημοτικό, - «το σχολείο του λαού» - η φοίτηση έγινε εξαετής από τετραετής, με έμφαση στο μάθημα των Νέων Ελληνικών και στη διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας, ενώ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρατηρήθηκε αναβάθμιση τον επαγγελματικού τομέα. Τέλος, στο κείμενο αναφέρονται και κάποιες λειτουργικές μεταβολές καινοτόμες για τα δεδομένα της εποχής, όπως ήταν η εισαγωγή προαιρετικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο, η χρήση πολλών σχολικών εγχειριδίων ανά τάξη και μάθημα, ενώ υπήρχε πρόβλεψη και για «απογεύματα ελεύθερας εργασίας» στο σχολείο.

ΘΕΜΑ Δ1

Ως μείζον έγκλημα κατά της ανθρωπότητας χαρακτηρίστηκε η προσπάθεια γενοκτονίας των Εβραίων. Υπό δίωξη στη Γερμανία από το 1933, οι τελευταίοι αυτοί είδαν τη θέση τους βαθμιαία να επιδεινώνεται, ενόσω οι ναζί επεξέτειναν την κυριαρχία τους στην Ευρώπη-ιδιαίτερα την Ανατολή. Όπως επισημαίνεται και στο παράθεμα, πολλοί «κατάδικοι» προέρχονταν από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης και της Ρωσίας, οι οποίοι μάλιστα ήταν

υποχρεωμένοι να παίζουν στρατιωτικά εμβλήματα, σε όλη τη διάρκεια της μεταφοράς τους προς τα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Η κατάληψη της Πολωνίας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του γκέτο της Βαρσοβίας, όπου συνωστίστηκαν, υπό περιορισμό 500.000 Εβραίοι. Μάλιστα, όπως τονίζεται και στην δεύτερη πηγή, στις 14 Μαρτίου του 1943, 2.800 άτομα περίπου συνελήφθησαν και την επόμενη ημέρα εκτοπίστηκαν με τρένο στην Πολωνία, κάτω από ιδιαίτερα άθλιες συνθήκες.

Μετά την εισβολή στην Ρωσία επιχειρήθηκε η καθολική πλέον εξόντωση των Εβραίων στην Ευρώπη. Οι ναζί, σύμφωνα με τα δεδομένα της δεύτερης πηγής, κατεδίωκαν ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά, αφού ο σχεδιασμός τους προέβλεπε την παρεμπόδιση της συνέχειας του εβραϊκού λαού.

Προκειμένου να επιτευχθεί λοιπόν, η «τελική λύση» του προβλήματος, το οποίο κατά τους ναζί προκαλούσε η εκτεταμένη διεθνής παρουσία του εβραϊκού στοιχείου, επινοήθηκαν και εφαρμόστηκαν από τον Χίτλερ και τους συνεργάτες του εφιαλτικές πρακτικές, πρωτοφανέστες στην παγκόσμια ιστορία: φυσική εξόντωση μετά από επώδυνη παραμονή σε γκέτο ή σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, μαζικές εκτελέσεις, χρήση δηλητηριωδών αερίων, - όπως το «Τσυκλόν Β» - προκειμένου να προκληθεί μαζικά ο θάνατος. Ιδιαίτερη έμφαση στις άθλιες συνθήκες διαβίωσης των Εβραίων της Θεσσαλονίκης δίνεται στην μαρτυρία που παρατίθεται από μία Ελληνίδα Εβραία που επέζησε από το στρατόπεδο του Μπίρκεναου. Υπήρχαν καθημερινοί ξυλοδαρμοί, υποτυπώδες πρωινό και αδιάκοπη, εξαντλητική εργασία, ενώ οι συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής ήταν πανάθλιες. Σε εκατομμύρια αριθμούνται τα θύματα της πρωτοφανούς αυτής τραγωδίας - μόνο από την Ελλάδα πάνω από 70.000. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, πως αρκετοί Εβραίοι πεθαίνουν κατά τη μεταφορά τους με τα τρένα, καθώς συνωστίζονταν υπεράριθμοι σε μικρά βαγόνια με ελάχιστο νερό και ο χρόνος μετακίνησης ήταν συνήθως τέσσερις ημέρες, ένα στοιχείο το οποίο παρατίθεται από το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο της Ελλάδας. Στρατόπεδα όπως του Άουσβιτς, της Τρεμπλίνκα, του Νταχάου, του Μπέλζετς ή του Σόμπιμπορ είχαν γίνει συνώνυμα απανθρωπιάς και τρόμου.